

Pavel Kantorek

Žoužel

a jiné povídky

Žoužel a jiné povídky

vyšlo také v tištěné verzi

www.fragment.cz

Doporučujeme další e-knihy:
Petr Prouza – Ctitelé katastrof a Hitlerova tužka
MUDr. Jan Cimický – Psychotesty
a desatera na každý den

Pavel Kantorek
Žoužel a jiné povídky – e-kniha
Copyright © Fragment, 2011

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

OBSAH

Úvod	4
Archivář	7
Čtvrtý rozměr	13
Dobrý skutek	21
Dopis od dědečka	27
Dvě zvířata	31
Globalizace	37
Idiot	45
Interakce	50
Jak na to	57
Karma	63
Lékař	69
Louka	75
Opilec	80
Probuzení	85
Psycholožka	92
Soumrak	97
Únik	103
Úraz – z archivů pojišťovny	110
Vědomosti	115
Žoužel	122

Úvod

Být humoristou není žádná legrace. Občas jsou mi kladeny naivní otázky, na které nemohu nalézt přímou odpověď. Jedna z častých je: „Pane Kantorku, jak vás mohou takové pitomosti napadat... proč děláte z lidí takové blbce?“

Na to mohu odpovědět jen obecně, že pitomosti mne napadají zcela přirozeně a z normálních lidí nikdo blbce dělat nemůže. Jenže, normálních lidí ubývá a humor se vytrácí. Zdravý pohled na život je pomalu nahrazován politickou korektností a je docela možné, že za pár let bude společensky nepřijatelné smát se čemukoli. Zastánci dogmatů, politického nebo náboženského přesvědčení se humoru obávají jako čert kříže. Když se lidé mohou něčemu upřímně zasmát, tak jsou nad věcí, a to je pro většinu vládnoucích autorit nežádoucí. Smích je nakažlivý a epidemie humoru oslabuje možnost manipulovat se širokou veřejností. Proto se také vládnoucí činitelé na humoristy velmi mračí.

Nedávno jsem se střetl s nahodilým chodcem, kterého jsem omylem přetáhl přes hlavu při otevírání deštní-

ku. „Díky,” řekl mi s kolegiálním úsměvem, „já to předám dál,” slíbil a zmizel v zachmuřeném davu. Zřejmě věděl, že brát věci s humorem je vždy ta nejlepší reakce na cokoli. Jenže to se lidem daří čím dál tím méně. V zájmu každé vládnoucí skupiny je, aby se lidé nořili do svých soukromých problémů a trápili se osobními záležitostmi, které pro ně za pár let už vůbec nebudou důležité. Nepsané krédo všech politiků je založeno na principu: „Zvolte nás a hleďte si svého – my už se o zbytek postaráme“. Běžně se tomu říká demokracie.

Je známo, že chování většiny je ovládáno dvěma lidskými vlastnostmi: chamtivostí a strachem; chamtivostí po penězích, přepychu a společenském postavení, a na druhé straně strachem ze ztráty, nemoci a smrti. Chamtivost a strach ovládají lidské jednání. Znakem chamtivosti u lidí je většinou snaha ukázat svému okolí, že oni jsou na tom lépe než ti druzí. Zřejmě si neuvedomují, že toto plytké úsilí vede k duševní záhubě. Podobnými mentálními neduhy zvířata netrpí. Nejsou ani chamtivá, ani nemají obavy o budoucnost. Chamtivost a obavy jsou ryze lidské vlastnosti. Z těch jsou postaveny přepychové paláce a vyrobeny smrtící zbraně. Někde mezi tím vším poletuje zmateně něco, čemu se říká lidská duše. Ale co to je, ta lidská duše? Jak ta se projevuje?

Znal jsem jednoho starého pána, který s námi sedával u piva. Ten ztratil nohu v první světové válce a pak mu zabili celou rodinu ve druhé. Zuby mu vytloukli v koncentráku a na předloktí mu vytetovali číslo. Přesto měl úžasný smysl pro humor. Moc rád vykládal vtipy, pěkně se smál a občas nadšeně říkal: „Ať se stane cokoli, já věřím v lidskou duši. Uvidíte, že jednou bude na světě pořádek a všichni lidé budou k sobě hodní – co bylo, to bylo, ono to jednou všechno dobře dopadne.“ A hned nato se vždycky rozplakal. Být humoristou není žádná legrace.

Paavel Kantorek

Archivář

Bylo teplé letní odpoledne a zaprášeným oknem zámeckého archivu dlouze pronikaly sluneční paprsky, které velká prasklina ve skle měnila v duhový vzorek na podlaze. V dálce štěkal pes a ze zámeckého parku se tlumeně ozýval nepříjemný zvuk sekačky na trávu. Archivář přejel pohledem zdi obložené stovkami knih. Pak se zadíval na svazky listin a kronik ležících na širokém stole a těžce si povzdechl. Byl pověřen zdoluhavým úkolem, převést rukopisné záznamy do digitální formy k zálohování na optickém disku. Pomalu otevřel velkou objemnou knihu a prohrábl zažloutlé stránky. Staletí záznamů mu volně klouzala mezi prsty. Narození, svatby, úmrtí, povodně, morové epidemie, války, požáry. Lidské životy a osudy zredukované na stručná, vzájemně se prolétající fakta.

Historik vyhledal mezi záznamy následující zápisy:

Léta Páně 1529, v podzimku, Marie Koželuhová zvaná Tereзка povila syna Jana... L. P. 1551, Jan Koželuh, syn Terezky, pojal za ženu kovářovu Bohumilu...

L. P. 1563, Jan Koželuh ve zdatném souboji s cizáckým hejtmanem se utkal a vítězstvím svým celou osadu od zhouby uchránil...

L. P. 1603, 14. listopadu, rychtář Jan Koželuh umřel záduchou.

„Tak to bychom měli, pokud jde o Jana Koželuha,“ řekl si archivář spokojeně a zapsal do počítače: **Jan Koželuh, rychtář (1529–1603)**. Když uzavřel závorku, stiskl klapku označenou ENTER a dlouze se zamyslel: „... kdo byl Jan Koželuh? No kdo... přece rychtář (1529–1603), vždyť jsem to tady sám napsal, přesně tak, jak nás to učili na filozofické fakultě.“ A hned nato si archivář uvědomil smutnou pravdu: „Tohle přece nikomu vůbec nic neříká. Jak se stal Koželuh rychtářem? Proč se utkal s cizáckým hejtmanem a jaký měl vlastně vztah ke své ženě Bohumile, která v tom možná měla prsty?“

Archivář si vzpomněl na výrok oblíbeného profesora filozofie: „Historické záznamy jsou k tomu, abychom se z nich učili a zjistili, proč a jak k určitým událostem došlo. To je nezbytné k tomu, abychom se mohli špatných věcí vyvarovat a dobré zkušenosti následovat.“

„No jo,“ pomyslel si historik, „to zní sice pěkně, ale ono to tak vůbec nefunguje. Války jsou pořád, krade se pořád a opilý Rambousek mlátí ženu stejně, jako to dělal před pěti sty lety. Nikdo se z historie neučí a v pod-

statě se nic nemění. Lidé se rodí, jejich životy jsou naplněny šťastnými a nešťastnými událostmi a pak umírají, stejně jako tomu bylo před stovkami let. Jen se dnes všemu říká jinak. Místo nevolníků jsou zaměstnanci, místo svobodných pánů jsou podnikatelé a místo panovníků prezidenti. Ti pak válčí a potírají slabší národy, které s nimi nesouhlasí, stejně jako tomu bylo před stovkami let. Místo vepřovic se kradou betonové tvárnice a místo koní se kradou auta. Válčí se stejně jako před léty, jen místo mečů a dělových koulí se používají samopaly a řízené střely. To je tedy opravdu pokrok!”

Archivář se zahleděl do rohu, kde v pavučině spokojeně odpočíval tlustý nažraný pavouk. V síti mu visely prázdné skořápky drobného hmyzu. „Vidíš, ty potvoro, ty to máš jednoduchý,” prohodil k němu archivář. „Pro tebe čas neexistuje. Nepřemýšlíš, děláš stále totéž a historie tě nezajímá. Utkáš si svou pavučinu a pak si v ní jen lebedíš a čekáš, až ti do ní vlítne nějaký zmatený hmyz. Hlavně že se dobře nažereš, že jo? To, že existuje svět mimo tvoji pavučinu, tě vůbec nezajímá. Jen čekáš, co ti ten vnější svět přinese a vhodí do sítě. Ona většina lidí vlastně žije úplně stejně jako ty, a proto se taky v podstatě vůbec nic nemění. Jen se trochu obávám, že takových tvorů, jako jsi ty, tady bude čím dál tím víc a věci se budou zhoršovat.”

Sluneční paprsky teď pronikaly do místnosti pod nízkým úhlem a široký pásek duhových barev z okenní praskliny ozářil staré husitské záznamy pohozené na stole. Archivář pohlédl na jednu z listin a četl:

14. augusta L. P. 1426, zabrán klášter dominikánský. Veškeré hříšné osazenstvo jeho v sudy zatlučeno a za výkřiků žalostných pak na hranici žehem srovnáno. Korišť zlatá a přehojná z chrámu i sakristie vybrána byla a mezi bratry štědře rozdělena. Jakoubek zmínil svato-krádež, leč bratr Mikuláš mu cepínem spěšně hlavu napravil.

„Ano, tak to bylo a vždycky bude,“ povzdechl si archivář. „Když někdo řekne pravdu, která se nelíbí, hned mu někdo hlavu napraví. Proto také dnes už skoro nikdo neví, co je vlastně pravda.“

Archivář pozvedl oči od vzorku jasných duhových barev na listině a překvapeně pohlédl na špinavou okenní tabuli. „Jak je to možné,“ pomyslel si, „jak mohou tak krásné čisté barvy pronikat tak špinavým sklem?“ Upřeně se zadíval na kotouč zapadajícího slunce. Ohnivá záře jej pálila do očí a on si uvědomil, že to je stejné slunce, které zapadalo nad starým Egyptem, Římskou říší, Husovou hranicí či po bitvě na Bílé hoře. To samé slunce bude zapadat stejně i za sto let, kdy už tady bude sedět jiný archivář, a bude zapadat stejně i za tisíc let,

po všech nových válkách, světových problémech a ukončených lidských životech. Přitom to slunce je zdrojem světla, bez něhož by žádný život nebyl možný, a jen občas je vidět v těch pravých duhových barvách, které se nedají změnit špínou ani cepínem.

Těžké dubové dveře dlouze vrzly a do místnosti vešla uklízečka se smetákem omotaným prachovkou.

„Podívejte na toho prevíta,“ zvolala a zamáčkla tučného pavouka smetákem. „Už jsem jich dnes zabila víc než deset,“ pochlubila se a setřela z rohu velkou pavučinu. „Ono těch prevítů je tu čím dál tím víc a já to tady musím pořád čistit, jinak by nám ten sajrajt a špína přerostly přes hlavu,“ dodala a pohlédla na archiváře. „Proboha, pane doktore, vy pláčete?“ zeptala se překvapeně.

„Ale ne,“ řekl archivář a promnul si oči. „To já blbec jen tak čuměl do slunce.“

Čtvrtý rozměr

Byla teplá letní noc a srpek měsíce pomalu sklouzl za obzor. Ležel jsem vedle dívky na louce a oba jsme zírali na temnou noční oblohu pokrytou hvězdami.

„Co je vlastně ten vesmír?“ zeptala se dívka. „My vidíme jen ty hvězdy, ale třeba tam někde v ohromné dálce leží dvě bytosti jako my a možná koukají na naše slunce, které vidí jen jako malinkou hvězdičku.“

„To je docela možné,“ odvětil jsem, „ale kdyby nás mohly vidět, nebo my je, tak bychom se viděli tak, jací jsme byli před mnoha lety. Ono to může trvat desítky, stovky i tisíce let, než světlo doletí od jedné hvězdy k druhé. Mezitím se ve čtvrtém rozměru mnoho věcí změní.“

„Co je to vlastně ten čtvrtý rozměr, dá se to nějak pochopit?“

„Ale ano,“ řekl jsem. „A není to ani tak těžké.“

„Tak mi to vysvětli.“

„No, představ si, že žijeme na dvourozměrné ploše a nechápeme, co je ‚nahoru‘ nebo ‚dolů‘. Prostě vidíme pouze podél té plochy, a kamkoli ukážeš tady prstem,

tak to je, jako když ukážeš jakýmkoli směrem jen na té ploše.”

„No dobře,” řekla dívka, „to si dokážu představit, ale co je dole a co nahoře nad tou plochou?”

„Dole je minulost a nahoře je budoucnost. To je ten čtvrtý rozměr,” řekl jsem. „Ta plocha představuje naši třírozměrnou současnost. Náš okamžitý prostor.”

„Aha,” řekla dívka, „takže jak běží čas, tak my se jaksi pohybujeme s tou plochou nahoru do budoucnosti, že?”

„Ne tak docela, jenom naše vědomí se pohybuje s tou plochou. Ta plocha, to je jen prostor našeho okamžitého vědomí.”

„No počkej,” namítla dívka, „ale já jsem tady byla už před minutou, před rokem i před dvaceti osmi lety, když jsem se narodila.”

„Ano,” odvětil jsem, „ty jsi tady už určitou řádku let a asi tady ještě mnoho dalších let budeš. Celá tvoje existence, která je vázaná na tvoje tělo, se dá znázornit čtyřrozměrným vláknem. Tvoje tělo existuje jak pod, tak i nad tou plochou současnosti. Ta plocha současnosti, to je jen tvoje vědomí. To se pohybuje s časem podél toho čtyřrozměrného vlákna tvého těla od narození až do smrti. Každý okamžik tvého života je jen plochým průřezem toho vlákna. Je to jako dlouhá páska hraného filmu, kolem kterého se pohybuje promítací čočka. Kaž-

dý okamžik tvého života je jenom jedním políčkem toho dlouhého filmu. To je ten okamžik, který zrovna vidíš, to je právě teď.“

„Hm,“ zamyslela se dívka, „takže to moje vlákno, to je celý můj život? To je jako ten celý film od začátku až do konce?“

„Ano, tak si to můžeš představit.“

„To znamená, že když jsem byla malá, to moje vlákno bylo tenoučké, pak trochu zesílilo a na svém konci, až budu stará, tak se to vlákno bude pomalu kazit a rozpadat? To život každého člověka se dá znázornit takovým vláknem?“

„Ano,“ řekl jsem. „Ta vlákna lidí se v časoprostoru různě prolínají, setkávají se a odlučují v různých částech toho čtvrtého rozměru. Kde a kdy koho potkáš nebo kde se nacházíš, to záleží jen na tvé okamžité pozici vzhledem k vláknům těch druhých. Když se s někým setkáš, vaše vlákna se přiblíží nebo i dotknou. Tomu se v časoprostoru říká ‚událost‘. Proto se také každá událost stane jen na určitém místě a jen v určitém okamžiku. Jako třeba auta, která projíždějí křižovatku. Když se octnou na stejném místě ve stejném okamžiku, tak se srazí, no a to je událost.“

„A ta plocha, či ten prostor současnosti, ten je stejný pro všechny lidi? Ta plocha se pohybuje pro všechny stejně?“